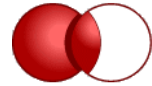

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
URED ZA REVIZIJU BUDŽETA-PRORAČUNA FBiH
SARAJEVO**

Ložišnička 3, 71 000 Sarajevo, Tel/Fax: ++ 387 (0) 33 221632, www.saifbih.ba, e-mail: urrevfed@bih.net.ba, saifbih@saifbih.ba

UR: 006-2, 013-2/05

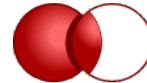
**IZVJEŠTAJ
O REVIZIJI FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA
na dan 31.12.2004. godine**

**KANTONALNOG JAVNOG KOMUNALNOG PREDUZEĆA
“GRADSKI SAOBRAĆAJ”
SARAJEVO**

Sarajevo, juli 2005. godine

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
URED ZA REVIZIJU BUDŽETA-PRORAČUNA U FBiH
SARAJEVO

Ložionička 3, 71 000 Sarajevo, Tel/Fax: ++ 387 (0) 33 221 632, www.saifbih.ba, e-mail: urrevfed@bih.net.ba, saifbih@saifbih.ba

NEOVISNO REVIZORSKO MIŠLJENJE

1. Obavili smo reviziju Bilansa stanja Kantonalnog Javnog Komunalnog Preduzeća “Gradski saobraćaj” Sarajevo na dan 31.12.2004. godine, te s njim povezanog Bilansa uspjeha, Izvještaja o novčanim tokovima i Izvještaja o promjenama u kapitalu, prikazanih na stranicama od 1-4. Izvještavanje je rađeno po Računovodstvenim standardima FBiH. Odgovornost za ove izvještaje snosi menadžment Preduzeća. Naša odgovornost svodi se na izražavanje mišljenja o finansijskim izvještajima na osnovu provedene revizije.
2. Reviziju smo obavili na osnovu ovlaštenja, u skladu sa Zakonu o reviziji budžeta/proračuna FBiH (“Sl. novine FBiH“, br.48/99) i INTOSAI međunarodnim revizijskim standardima. Ovi standardi zahtijevaju planiranje i obavljanje revizije tako da revizija pruži razumno uvjerenje o tome, ima li u finansijskim izvještajima značajnih pogrešaka i jesu li finansijske transakcije izvršene u skladu sa propisima. Revizija je uključila ispitivanje, testiranje i prikupljanje dokaza koji podkrepljuju iznose i objave u finansijskim izvještajima. Revizija je također obuhvatila ocjenu primijenjenih računovodstvenih načela, vrednovanje sveukupne prezentacije finansijskih izvještaja kao i ocjenu primjene propisa. Vjerujemo da revizija daje razumnu osnovu za naše mišljenje.
3. Obzirom da nismo imali dovoljno jasnu i pouzdanu osnovu da u potpunosti bez ikakvih rezervi potvrdimo da su finansijski izvještaji Kantonalnog Javnog Komunalnog Preduzeća “Gradski saobraćaj” Sarajevo u cjelokupnom predstavljanju objektivni i realni u svim značajnim pitanjima svoje mišljenje uvjetujemo zbog:
  - **Nepoštivanja internih i eksternih propisa odabira najpovoljnijeg ponuđača u procesu nabavke, zbog čega se ne može potvrditi pravilnost odabira u pregledanim slučajevima, što može predstavljati rizik da Preduzeće nije dobilo adekvatnu vrijednost za uloženi novac, što je šire objašnjeno u tački 5.4.**
  - **Nejasno uređenog sistema obračuna plaća u Pravilniku o radu (u dijelu stimulacija) i naknada za topli obrok, kao što je objašnjeno u tački 5.3.1.**
4. Po našem mišljenju, osim za efekte usklađivanja iz prethodnog stava, finansijski izvještaji (bilans stanja i bilans uspjeha) daju istinit i fer pregled o finansijskom stanju Kantonalnog Javnog Komunalnog Preduzeća “Gradski saobraćaj” Sarajevo u ostalim segmentima poslovanja na dan 31.12.2004. godine.
5. Bez daljnje kvalifikacije mišljenja skrećemo pažnju na značajno **zaduženje** Preduzeća tokom 2004. godine po osnovu kratkoročnih i dugoročnih kredita, te rasta obaveza prema dobavljačima, koje iznosi 26 miliona KM i koje je direktno uticalo na likvidnost Preduzeća i za koje menadžment nema pouzdanih procjena za prevazilaženje istog, što je objašnjeno u tački 5.5.3.

Zamjenik Generalnog revizora:

Branko Kolobarić, dipl. ecc.

Generalni revizor:

Mr.sc. Ibrahim Okanović, dipl. ecc

BILANS STANJA NA DAN 31.12.2004. GODINE

Opis	31.12.2004.	31.12.2003. nerevidirano
IMOVINA		
<i>Dugoročna imovina</i>		
Nematerijalna sredstva	329.268	322.304
Zemljište i šume	397.133	397.133
Nekretnine, postrojenja i oprema	55.074.005	53.281.089
Ostala materijalna sredstva	8.176.880	6.492.520
Avansi za materijalna sredstva	7.134.938	5.703.179
Ostala dugoročna potraživanja-kredit	8.072	12.273
<i>Kratkoročna imovina</i>		
Zalihe	16.697.335	14.351.817
Potraživanja od kupaca	2.600.594	3.340.376
Ostala potraživanja, depoziti i kaucije	1.664.485	1.739.811
Kratkoročna razgraničenja	-	400
Ostali kratkoročni krediti	2.321.436	2.315.436
Novac u banci i blagajni	2.152.278	2.143.775
Otvoreni akreditivi	647.474	
UKUPNO AKTIVA	97.203.898	90.100.113
<i>Kapital</i>	62.545.322	70.538.524
Upisani kapital	73.365.046	79.088.194
Revalorizacione rezerve	7.071.602	7.071.602
Akumulirani gubitak	-17.891.327	-15.621.272
<i>Obaveze</i>	34.658.576	19.561.589
Dugoročne obaveze	17.195.039	9.077.800
Dugoročna razgraničenja i rezervisanja	13.500	27.000
Tekuće obaveze	17.450.037	10.456.789
UKUPNO PASIVA	97.203.898	90.100.113

BILANS USPJEHA ZA GODINU KOJA JE ZAVRŠILA 2004. GODINE

Opis	2004.	2003. nerevidirano
Prihodi od prodaje	44.858.185	46.611.014
Troškovi prodaje	56.389.701	56.339.604
Usklađivanje vrijednosti zaliha	9.062	
Gubitak od redovne aktivnosti	11.540.578	9.728.590
Prihodi od kamata	292.494	607.911
Prihodi od pozitivnih kursnih razlika	10.788	-
Rashodi od kamata	194.666	184.532
Dobit od finansiranja	108.616	423.379
Prihodi od ostalih aktivnosti	4.305.533	3.125.302
Rashodi od ostalih aktivnosti	620.166	189.878
Dobit od ostalih aktivnosti	3.685.367	2.935.424
Gubitak godine	7.746.595	6.369.787
Porez na dobit		
Rezultat perioda	7.746.595	6.369.787

IZVJEŠTAJ O GOTOVINSKIM TOKOVIMA NA DAN 31.12.2004.GODINE

	Opis	31.12.2004.godine
1	Neto dobitak	-7.746.595
2	Amortizacija vrijednost usklađivanja materijalnih sredstava	7.612.083
3	Rashodi/prihodi od otuđenja materijalnih sredstava	108.135
4	Usklađivanja po osnovu finansijskih stalnih sredstava	4.202
	Svega 2 do 4	7.724.420
5	Povećanje (smanjenje) zaliha	-2.345.518
6	Povećanje (smanjenje) potraživanja	809.099
7	Povećanje(smanjenje) unaprijed plaćenih troškova	400
8	Povećanje (smanjenje) obaveza prema dobavljačima	3.551.135
9	Povećanje(smanjenje) obračunatih nefakturisanih troškova	-131.810
10	Povećanje(smanjenje) odloženih prihoda	2.593.678
	Svega 5 do 10	4.476.984
11	A. Neto gotovina dobivena od poslovnih aktivnosti	4.454.809
12	Nabava (prodaja) nematerijalnih sredstava	-134.861
13	Nabava (prodaja) materijalnih sredstava	-12.747.923
	B. Neto gotovina korištena u ulagačkim aktivnostima	-12.882.784
14	Primljena pozajmljena sredstva	9.083.952
	C. Neto gotovina korištena u finansijskim aktivnostima	9.083.952
15	Neto povećanje (smanjenje) gotovine na računu i u blagajni (A+B+C)	655.977
19	Početno stanje gotovine na računu i u blagajni	2.143.775
20	Konačno stanje gotovine na računu i u blagajni	2.799.752
	Neto povećanje (smanjenje) gotovine na računu i u blagajni (20-19)	655.977

IZVJEŠTAJ U PROMJENAMA U KAPITALU ZA 2004. GODINU

u 000 KM

OPIS	Upisan vlasnički kapital	Reval. rezerve	Akumulirani gubitak/dobit	Vlastite dionice	Ukupno
Stanje na dan 31.12.2002. godine	80.109	7.071	-6.583		80.597
Izdavanje dionica					
Raspored dobiti (gubitka)	6.370				6.370
Ostala smanjenja vlasničkog kapitala	3.689				3.689
Stanje na dan 31.12.2003. godine	70.050	7.071	-6.583		70.538
Povećanje kapitala					
Neto gubitak perioda	-7.746				-7.746
Ostala smanjenja vlasničkog kapitala	247				247
Stanje na dan 31.12.2004. godine	62.057	7.071	-6.583		62.545

IZVJEŠTAJ
O OBAVLJENOJ REVIZIJI FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA
KJKP «GRADSKI SAOBRAĆAJ» SARAJEVO ZA 2004. GODINU

1 UVOD

Kanton Sarajevo je osnivač Kantonalnog Javnog Komunalnog Preduzeća «Gradski saobraćaj» Sarajevo (u daljem tekstu Preduzeće) i ima 100% vlasničkih prava po osnovu državnog kapitala.

Preduzeće je upisano u Sudski registar kod Kantonalnog suda Sarajevo Rješenjem broj UF/I-1232/02 od 28.08.2002. godine. Preduzeće nije izvršilo preregistraciju u skladu sa Zakonom o privrednim društvima iz razloga što osnivač nije izvršio izmjene i dopune Odluke o osnivanju i istu uskladio sa Zakonom o privrednim društvima.

Djelatnost Preduzeća označena kao poseban društveni interes odnosi se na:

- prevoz putnika u gradskom i prigradskom saobraćaju,
- popravka i održavanje drumskih motornih vozila, električnih strojeva i uređaja, tračničkih vozila,
- održavanje pruga, uređaja i postrojenja,
- održavanje i njega kola,
- restorani, kantina,
- trgovina na malo, reklama i propaganda, štampanje, vozačka škola
- djelatnost putničkih agencija i turoperatora.

Sjedište Javnog preduzeća je u Sarajevu, Velikih drveta 2.

Sa 31.12.2004. godine u Preduzeću je bio uposlen 2001 radnik.

2 REZIME

Djelatnost ovog Preduzeća označena je kao poseban društveni interes za područje grada Sarajeva. Osnovna djelatnost Preduzeća je prevoz putnika u gradskom i prigradskom saobraćaju. Vlada Kantona Sarajevo direktno utiče na poslovanje Preduzeća jer po osnovu vlasničkih ovlaštenja utvrđuje cijene koje će Preduzeće naplaćivati od korisnika prevoza. Odobrena cijena prema analizama predloženim od strane Preduzeća, ne može obezbijediti pozitivno poslovanje i likvidnost Preduzeća.

Preduzeće obavlja složenu djelatnost od značaja za grad i ima niz specifičnosti u poslovanju kao što su: obaveze investiranja u stalna sredstva obzirom na zastarjelost opreme i dotrajalih

kapaciteta, veliki broj uposlenih, trend značajnog gubitka, koji od 2002. godine nije pokriven, značajan iznos kratkoročnih i dugoročnih obaveza tako da je i likvidnost Preduzeća kao i stalnost poslovanja ugrožena. Nepokriveni kumulativni gubitak sa 31.12.2004. godine iznosi 17,9 miliona KM, a obaveze za kratkoročne i dugoročne kredite, te obaveze prema dobavljačima iznose 26 miliona KM.

Preduzeće izvještava osnivača o rezultatima poslovanja (višegodišnji trend iskazanog gubitka) i otežanu likvidnost, ali nema konkretne aktivnosti od strane Osnivača na prevazilaženju navedenih teškoća u poslovanju.

Revizijom poslovanja Preduzeća uočeno je da je učešće nabavki (investicije i redovni izdaci) značajno, nabavke su kompleksne i specifične i obzirom na nedostatke utvrđene revizijom u pogledu provođenja procedura propisanih Uredbom o postupku nabavke robe, vršenja usluga i ustupanja radova, menadžment mora uložiti mnogo napora na postizanju adekvatnije organizacije nabavki i transparentnijeg provođenja procedura utvrđenih Zakonom o javnim nabavkama.

Preduzeće nema uređen sistem obračuna plaća i naknada na odgovarajući način, što otežava primjenu prilikom isplate istih. U Preduzeću je uposleno oko 2000 radnika, tako da je učešće plaća i naknada radnicima značajno u ukupnim rashodima, a obzirom na specifičnosti različite vrste naknada po osnovu rada (provizije na prodate karte, stimulacije po raznim osnovama, naknada za topli obrok), postojeći Pravilnik o radu treba doraditi u skladu sa Zakonom o radu i Kolektivnim ugovorom (ako se potpiše) i dosljedno ga primjenjivati.

Preduzeće uvodi procesnu organizaciju procedura i aktivnosti kao dio sistema internih kontrola. Menadžment bi poznavajući rizična područja poslovanja trebao, uz saradnju sa osnivačem, efikasnije rješavati istaknute probleme (konstantan značajan gubitak, slaba likvidnost, nabavke).

Preduzeće nije izvršilo preregistraciju u skladu sa Zakonom o privrednim društvima.

Mi smo ukazali na područja poslovanja koja zahtijevaju značajnije angažovanje kako osnivača tako Upravnog odbora i menadžmenta Preduzeća, te očekujemo da preporuke date u ovom izvještaju budu implementirane čime bi se počeli otklanjati navedeni nedostaci.

Revizija Preduzeća provodi se prvi put od strane Ureda za reviziju budžeta/proračuna u FBiH. Naša revizija ne obuhvata reviziju početnih stanja Preduzeća i za njih ne iskazujemo svoje mišljenje.

Preduzeće nema razvijen sistem unutrašnjeg nadzora niti je vršen bilo kakav oblik eksterne revizije što otežava upravljanje i rukovođenje Preduzećem, ali i povećava revizijski rizik. Naglašavamo značaj uspostave Odbora za reviziju i Odjela za internu reviziju u skladu sa Zakonom o javnim preduzećima u FBiH, koji je stupio na snagu.

3 CILJ I OBIM REVIZIJE

Cilj revizije finansijskih izvještaja je, da omogući revizoru da izrazi mišljenje o tome, jesu li finansijski izvještaji pripremljeni, u svakom značajnom pogledu, u skladu sa svom važećom zakonskom regulativom. Revizija je planirana i izvršena sa ciljem pribavljanja realne osnove i izražavanja mišljenja o tačnosti i korektnosti godišnjih finansijskih izvještaja.

Poseban naglasak smo stavili na procese koji su ocijenjeni kao značajni za objavljene izvještaje, a putem kojih je menadžment trebao osigurati da mu se poslovanje odvija u skladu sa postavljenim ciljevima i propisima kao i da li finansijski izvještaji daju pouzdane i tačne informacije kao naprimjer evidentiranje prihoda po raznim osnovama i naplata, procedure nabavki vezano za investicije i ostale

izdatke, obračun i evidentiranje plaća, zaduženost Preduzeća, proces planiranja, iskazivanje i pokriće gubitka kao i funkcionisanje IT sistema.

Revizija, također, uključuje davanje preporuka za dalji rad. U revidiranim procesima mogu postojati i drugi propusti koje mi nismo otkrili.

Menadžment je zadužen da uspostavi sistem internih kontrola i da nadzire isti čime će se na najbolji način obezbijediti uspješnije poslovanje uz poštivanje zakonskih i drugih propisa.

4 NALAZI I PREPORUKE

a) Upravljanje i rukovođenje

Osnivač i vlasnik Preduzeća u 100% iznosu je Kanton Sarajevo, a istim upravlja 7-0 člani Upravni odbor, kojeg imenuje i razrješava Vlada Kantona na način i postupak utvrđen zakonom. Pet članova Upravnog odbora zajedno sa predsjednikom su izvan Preduzeća, a dva člana su zaposlenici Preduzeća. Mandat članova Upravnog odbora je 4 godine.

Upravljanje i rukovođenje Preduzećem propisano je eksternim propisima i Statutom Preduzeća, kojeg je Upravni odbor usvojio 24.05.2002. godine nakon prethodno pribavljene saglasnosti Vlade Kantona.

Nadležnosti Upravnog odbora su utvrđene članom 45. Statuta Preduzeća od kojih navodimo: utvrđuje i poslovnu politiku i prati njenu realizaciju; donosi odluke o usvajanju planova razvoja i poslovanja; utvrđuje cijene prijevoznih usluga; usvaja izvještaje o poslovanju Preduzeća i godišnji obračun; bira i razrješava Direktora, usvaja sanacioni program za pokriće gubitka, odlučuje o raspodjeli dobiti preduzeća. Članovi Upravnog odbora za svoj rad odgovaraju Vladi Kantona.

Tokom revidirane godine Upravni odbor je održavao sjednice na kojima se raspravljalo o svim važnim pitanjima u poslovanju ovog Preduzeća u okviru nadležnosti. Značajnija pitanja koja su razmatrana na sjednicama Upravnog odbora Preduzeća: Plan poslovanja za 2004. godinu, ocjena poslovanja za 2004. godinu sa osvrtom na izdvajanja iz Budžeta Kantona Sarajevo u 2004. godini, raspisivanje tendera za nabavku roba i usluga u 2004. godini, utvrđivanje cijena mjesečnih karata za komercijalnu liniju, rješavanje po žalbama po izvršenim tenderima, zahtjev za izmjenu i dopunu Odluke o osnivanju Preduzeća, realizacija projekta tramvajske pruge itd.

Bez obzira na navedeno nisu riješena pitanja od značaja za poslovanje Preduzeća kao što su postizanje pozitivnog poslovanja, pokriće gubitka i postizanje veće likvidnosti.

Preduzeće ostvaruje komunikaciju sa Ministarstvom za promet i komunikacije Kantona Sarajevo koje prema Statutu vrši nadzor nad zakonitošću rada Preduzeća. Na osnovu prezentirane dokumentacije i intervjua sa odgovornim osobama, tim za reviziju ističe da je bilo veoma malo povratnih informacija i instrukcija od strane Ministarstva i podrške na prevazilaženju teškoća u poslovanju Preduzeća.

Na osnovu navedenog zaključujemo da nije uređen status Preduzeća, te regulisanje ovog pitanja očekujemo u skladu sa Zakonom o privrednim društvima i Zakonom o javnim preduzećima.

Preduzeće je prema članu 76. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o privrednim društvima («Sl. novine FBiH» broj 29/03) bilo dužno uskladiti oblik, firmu, osnovni kapital i Statut sa ovim Zakonom i podnijeti prijavu za upis u sudski registar, što nije učinjeno u predviđenom roku.

Poduzeti intenzivne aktivnosti u saradnji sa resornim ministarstvom na usklađivanju prema važećim zakonima (Zakon o javnim preduzećima, Zakon o privrednim društvima, Zakon o komunalnim djelatnostima) kao i usvajanju odgovarajućih akata u skladu s tim.

5 FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI

5.1. Finansijski plan i planiranje poslovnih aktivnosti

U okviru procesne organizacije planiranje je uređeno dokumentima kojima su propisane procedure pri izradi plana poslovanja Preduzeća, definisani statistički podaci neophodni za analize kao i propisan način izvještavanja.

Menadžment Preduzeća je predložio, a Upravni odbor usvojio Plan poslovanja Preduzeća za 2004. godinu. **Saglasnost Vlade Kantona na Plan poslovanja za 2004. godinu nije dobivena.**

Cijene usluga u javnom gradskom prijevozu za mjesečne i pojedinačne karte su utvrđene Odlukom Kantonalne Vlade od 04.07.2000. godine. Cijena za osnovnu pojedinačnu kartu bila je 1,20 KM, a za mjesečnu građansku kartu 44 KM. U 2004. godini je prevezeno ukupno 173,3 miliona putnika.

Analize sa ekonomskom cijenom prevoza i isticanje problema oko gotovinske isplate naknada za prijevoz su dostavljane resornom ministarstvu, ali bez konkretnih povratnih informacija i aktivnosti od strane ministarstva.

Osnova za izradu plana je bila Strategija razvoja Preduzeća, zasnovana na razvojnim planovima Kantona Sarajevo do 2015. godine i projekciji tržišta transportnih usluga do 2005. odnosno 2015. godine kao i ocjena izvršenja Plana za 2003. godinu. Plan je sačinjen na osnovu tekućih cijena i prema planiranom izvršenju transportnih i ostalih usluga u nadležnosti Preduzeća. Planiran je gubitak u iznosu od 7.320.000 KM. U Planu poslovanja za 2004. godinu nije iskazan način pokrivanja planiranog gubitka.

U Planu poslovanja nije iskazan plan kadrova, način izmirenja obaveza po kratkoročnim i dugoročnim obavezama kao i pokrivanje kumulativnog gubitka tako da možemo konstatovati da ne postoji sveobuhvatnost planiranja.

Postoji detaljan dinamički plan prihoda po raznim osnovama, ali ne postoji cjelokupan dinamički plan rashoda. Nije sačinjen gotovinski priliv i odliv sredstava, što obzirom na značajne teškoće vezane za likvidnost, otežava posao menadžmentu u izvršavanju obaveza.

Osnovni finansijski pokazatelji su planirani kao što slijedi:

Ukupni prihodi	50.143.000 KM (0,4% manje u odnosu na 2003. godinu)
Ukupni rashodi	57.463.000 KM (1,32% više u odnosu na 2003. godinu)
Bruto gubitak	7.320.000 KM

Prihodi su ostvareni u iznosu od 49.467.000 KM ili 1,35% manje od plana. Rashodi su ostvareni u iznosu od 57.213.595 KM, što je 0,43% manje od plana, **tako da je Preduzeće iskazalo gubitak u iznosu od 7.746.595 KM.**

Preduzeće je u 2004. godini planiralo i izvršilo investicijska ulaganja prema slijedećem:

Izvor finansiranja	Planirano	Ostvareno	Index
Vlastita sredstva	5.800.000	3.148.050	54,3
Sredstva Kantona	2.450.000	2.461.300	100,5
Kredit	16.250.000	9.325.200	57,4
Ukupno	24.500.000	14.934.550	61,0

Iz navedene tabele ističemo da su investicije ostvarene 39% manje u odnosu na planirane što je rezultat neostvarenja investicija iz vlastitih sredstava i kredita i ukazuje na nerealno planiranje u ovom segmentu.

Ostvarenje u izvršenju plana ukazuje da je Preduzeće, osim za investicijska ulaganja, realno planiralo značajne pozicije koje utiču na finansijske izvještaje kao i da postoje dobro postavljene procedure za planiranje.

Izvještaj o poslovanju Preduzeća je upućen resornom ministarstvu na usvajanje, međutim do dana okončanja revizije nije bilo povratne informacije.

Predlažemo menadžmentu da sveobuhvatno i realnije (posebno u segmentu investicija) pristupi planiranju svog poslovanja što je posebno naglašeno u Zakonu o javnim preduzećima koji je već na snazi.

Sačinjavati dinamički cash flow (gotovinski priliv i odliv sredstava), te uključiti izmirenje dugoročnih i kratkoročnih obaveza kao osnovu za vođenje finansijske politike menadžmentu.

5.2. Prihodi

U finansijskim izvještajima za 2004. godinu, ukupan prihod iskazan je u iznosu od 49.467.000 KM, što je manje u odnosu na plan za 1,35%. Prihodi su manji u odnosu na 2003. godinu za 1,74%.

Struktura ostvarenih prihoda je sljedeća:

Vrsta prihoda	Ostvareno 2003	Planirano 2004	Ostvareno 2004	Indeks 4/2	Indeks 4/3
1	2	3	4	5	6
I Ukupan prihod od aktivnosti	46.611.014	46.673.000	44.858.185	96,24	96,11
II Prihod od finansiranja	607.911	270.000	303.282	49,89	112,32
III Ostali prihodi	3.125.302	3.200.000	4.305.533	137,76	134,55
1.Finan.sredstva Kantona za podršku tekućem poslovanju	1.280.000	1.500.000	2.670.000	208,60	178,00
2.Drugi ostali prihodi	1.845.302	1.700.000	1.635.533	88,63	96,21
UKUPAN PRIHOD (I+II+III)	50.344.227	50.143.000	49.467.000	98,26	98,65

Najznačajniji među prihodima su prihodi od prevoza u iznosu od 41.437.926 KM koji čine 83,77 % ukupnih prihoda a prema prethodnoj godini ostvareni su za 3,8 % manje. Najveći pad prodaje je zabilježen kod prihoda od mjesečnih građanskih karata u iznosu od 6,5%.

Kad se uzme u obzir da 70 % ukupnog broja prodatih mjesečnih karata čine karte povlaštenih korisnika sa znatno nižim cijenama od cijene osnovne karte (subvencije Kantona), Preduzeće je u 2004. godini ostvarilo prosječnu cijenu svih vrsta mjesečnih prevoznih karata zajedno sa subvencijama u iznosu od 21,40 KM (što je za 51,4% manje od redovne cijene mjesečne karte koja iznosi 44 KM). Subvencioniranje se vrši od strane Kantona za penzionere, studente, đake, RVI i šehidske porodice na osnovu Odluke o subvencioniranju troškova prevoza u javnom gradskom saobraćaju i Uputstva za primjenu. Po ovom osnovu ostvareno je 7.416.224 KM, što je samo 0,6% manje od plana.

Prihodi od prevoza turističke poslovnice i ugovorenog prevoza su ostvareni u iznosu od 917.294 KM i u odnosu na 2003. godinu su manji 14,26 %.

Revizijom je utvrđeno da kod sklopljenih ugovora za prijevoz u inostranstvo, nisu dovoljno jasno utvrđeni prava i obaveze stranaka (utvrđena cijena, rok i način plaćanja), te se realizacija istih nije mogla pratiti.

Direktor Preduzeća je na osnovu ovlaštenja Upravnog odbora donio generalnu Odluku za posebne popuste od 20 % pravnim licima u cilju zadržavanja korisnika usluga i onima koji su doprinijeli uspješnijem poslovanju Preduzeća. Navedena odluka se primjenjuje bez posebno utvrđenih kriterija kome se popust može dati i bez prethodnog odobrenja Direktora.

Ugovaranje se vrši na osnovu ponude Preduzeća, a cijena se određuje paušalno bez priložene kalkulacije zasnovane na Pravilima o načinu formiranja cijena u agenciji za organizovanje vanrednih čarter vožnji, izleta i drugih povremenih prevoznih usluga, koje je donio direktor u oktobru 2000. godine.

Prema Statutu Preduzeća, za utvrđivanje cijena prevoznih usluga nadležan je Upravni odbor uz saglasnost Vlade Kantona, a ne direktor Preduzeća.

Prihodi od reklama su ostvareni u iznosu od 555.492 KM i veći su u odnosu na 2003. godinu za 37,6%.

Revizijom je utvrđeno da ugovorima o kupoprodaji reklamnog prostora i izradi reklamne poruke nisu predviđeni adekvatni dokazi o obavljenom poslu (zapisnici), što povećava mogući rizik za poslovanje Preduzeća i nastanak eventualnih sporova.

Postoje interne procedure i pravila koja uređuju procese distribucije i prodaje karata, prodaje u kioscima, koje dosljedno primjenjuje Preduzeće i predstavljaju dio sistema internih kontrola.

Prihodi od finansiranja su ostvareni u iznosu od 303.282 KM i odnose se najvećim dijelom na obračunate zatezne kamate Zavoda za zdravstveno osiguranje Kantona Sarajevo u iznosu od 202.002 KM po osnovu nerefundiranog bolovanja preko 42 dana prema sudskom rješenju. Ističemo da iako se zahtjevi za refundaciju redovno šalju, potraživanja po ovom osnovu na dan 31.12.2004. godine bila su 858.570 KM i odnose se na period 2001. – 2004. godine i ista su utužena.

Ostali prihodi su ostvareni u iznosu od 4.305.533 KM i odnose se na doznaku Kantona Sarajevo za podršku tekućem poslovanju u iznosu od 2.670.000 KM i druge ostale prihode u iznosu od 1.635.533 KM.

Drugi ostali prihodi se odnose na internu realizaciju spravljanja toplog obroka u restoranu Preduzeća samo uposlenim u KJKP »Gras» u iznosu od 1.263.385 KM i prihode iz ranijih godina, prihoda po osnovu poravnjanja šteta, prihoda od prodatog materijala u ukupnom iznosu od 372.148 KM. Kod ovih prihoda nisu uočene nepravilnosti.

U okviru ovih prihoda su i prihodi od donacija ostvareni po osnovu donirane opreme u prethodnim godinama, te tako i evidentirani u skladu sa Računovodstvenim standardom FBiH 20.

U saradnji sa Vladom Kantona Sarajevo poduzimati aktivnosti kako bi se postigla ekonomska cijena u javnom gradskom prijevozu.

Prilikom ugovaranja usluga reklamiranja uključiti pravnu službu kako bi ugovori bili formalno-pravni i potpuni sa klauzulom obezbjeđenja verifikacije izvršenih zadataka, čime bi se izbjegli mogući rizici.

Za ugovoreni prijevoz utvrditi cijene koje su primjenjive i u skladu sa tržišnim uslovima i obezbijediti Odluku Upravnog odbora uz saglasnost Vlade Kantona. Urediti sistem ugovaranja prevoza u inostranstvo na način da obezbjeđuje osiguranje ispunjenja ugovora na najefikasniji način za Preduzeće.

5.3. Rashodi

5.3.1. Troškovi radne snage

Na dan 01.01.2004. godine u Preduzeću je bilo 2017 zaposlenih, a na dan 31.12.2004. godine bilo je 2001 zaposlenih. Broj predviđenih uposlenih po sistematizaciji radnih mjesta je 2716.

U revidiranoj godini na ime plaća i naknada plata u bruto iznosu uposlenim je isplaćeno ukupno 21.963.969 KM odnosno učešće u ukupnim rashodima je 38,83%. Ostali troškovi zaposlenim ostvareni su u iznosu od 3.367.652 KM. Od ovog iznosa je na ime naknada po osnovu rada - topli obrok isplaćeno ukupno 2.452.182 KM (u ovom iznosu sadržana je gotovinska isplata toplog obroka od 1.188.797 KM i troškovi hrane od 1.263.385 KM), za regres 720.013 KM, naknade za prijevoz na

rad i s rada 54.816 KM, naknade za dženaze i sahrane 71.135 KM, otpremnine u penziju i jednokratne pomoći u iznosu od 69.506 KM. Ovi troškovi čine 5,9% ukupnih troškova poslovanja i utvrđeni su aktima koja reguliraju plaće i naknade.

Osnov za isplatu plaća je Pravilnik o radu usvojen od strane Upravnog odbora u aprilu 2000. godine, čiji je sastavni dio organizaciona šema i tabela sistematizacije radnih mjesta. Plaće zaposlenika su definisane prema broju bodova.

Uvjerili smo se da je proces obračuna plaća dosta nejasan i da potpisani ugovori o radu nisu u potpunosti usklađeni sa članom 21. stav 8. Zakona o radu jer ne sadrže iznos plaće. Naime, u ugovorima o radu je naveden samo broj bodova bez iskazanog koeficijenta i načina obračuna plaće.

Vrijednost boda utvrđuje Direktor na osnovu Odluke pojedinačno za svaki mjesec. Utvrđena vrijednost boda nije se mjenjala tokom 2004. godine.

Preduzeće nije potpisnik Kolektivnog ugovora i prema izjavi odgovorne osobe, ne postoje konkretne zakonske odredbe na osnovu kojih bi se utvrdilo kojem granskom Sindikatu Preduzeće pripada.

Isplaćene bruto plaće i naknade u 2004. godini su veće u odnosu na prethodnu godinu za 302.420 KM i imaju rast za 1,4%. Razlog navedenog povećanja je porast minulog rada, te povoljnija kvalifikaciona struktura zaposlenika.

Kod ovih transakcija utvrdili smo slijedeće:

- a) **da se obračun i isplata stimulacija isplaćen u ukupnom iznosu vršio na osnovu Pravilnika o radu koji je nejasno i nedorečeno definisao ovaj vid isplate zaposlenicima. Naime, izvršenom revizijom utvrđeno je da se obračun i isplata stimulacija vršila po raznim osnovama koje u Pravilniku nisu jasno razrađene. Kao primjer tome je da su isplatne liste zaposlenika sadržavale isplate stimulacija po dvije šifre koje je vrlo teško povezati sa pravnim osnovom utvrđenim Pravilnikom o radu. Pored navedenih stimulacija, zaposlenicima na mjestu vozača i kontrolora u 2004. godine su isplaćivane provizije na prodane karte u ukupnom iznosu od 1.093.261 KM. Navedene provizije su regulisane Odlukom direktora br.01/97 iz 2001. godine, a ne Pravilnikom o radu koji nije definisao ovo područje.**
- b) **ne isplaćuju se noćni i prekovremeni rad predviđen Pravilnikom o radu.**
- c) **Preduzeće je bilo potpisnik Kolektivnog ugovora o pravima i obavezama poslodavaca i zaposlenika u oblasti cestovnog prometa za teritoriju FBiH iz 2000. godine. Navedeni ugovor je bio na snazi godinu dana nakon čega nije došlo do potpisivanja novog, tako da nije ni izvršeno usklađivanje akata sa granskim kolektivnim ugovorom u cilju zaštite prava radnika.**
- d) **da se obračun i isplata toplog obroka vršio na osnovu Odluke iz marta 2004. godine sa primjenom od 01.04.2004. godine. Navedena odluka utvrđuje da se pored gotovinske isplate u iznosu od 60 KM, zaposlenicima isplaćuju bonovi za svaki dan proveden na radu. Provedenom revizijom je utvrđeno da se obračun i isplata toplog obroka (gotovinski dio) vršio i za dane godišnjeg odmora što je suprotno zakonskim propisima. Vrijednost ukupno isplaćenog toplog obroka po oba osnova nije prelazila neoporezivi iznos.**

Metodom uzorka izvršena je kontrola zasnivanja radnog odnosa za deset (10) novoprimljenih zaposlenika. Na osnovu Konkursa za prijem zaposlenika Direktor, nakon formiranja liste prijavljenih kandidata koji ispunjavaju uslove predviđene Konkursom, odlučuje o izboru novoupisanih. **Postupak zasnivanja radnog odnosa i prijema kadrova nije definisan Pravilnikom o radu Preduzeća.**

Prosječna neto plaća po zaposleniku je ostvarena u iznosu od 534 KM.

Urediti sistem obračuna plaća i naknada plaća i pojačati nadzor nad istim.

Potrebno je detaljno razraditi Pravilnik o radu u dijelu obračuna stimulacija kao i uvesti kategoriju isplaćivanja provizije na prodane karte uz dosljednu primjenu.

Način obračuna i isplate toplog obroka uskladiti sa pozitivnim zakonskim propisima koji tretiraju ovu oblast.

Urediti proces zapošljavanja u skladu sa Zakonom o javnim preduzećima.

5.3.2. Ostali rashodi

Revizijom smo utvrdili prekoračenje planiranih veličina kod slijedećih pozicija i to: troškovi sitnog inventara 40,5% ili za 242.940 KM, troškovi energije 5,1% ili za 435.765 KM, ostali troškovi zaposlenih radnika 7,9% ili za 247.652 KM i **ostali rashodi 240,1% ili za 444.228 KM.**

Kategorija ostalih rashoda odnosi se na neotpisanu vrijednost vozila i otpisa po završnom računu za 2004. godinu, kazni, penala i šteta, otpisa nenaplativih potraživanja, sudskih izvršenja, naknadno utvrđenih rashoda iz ranijeg perioda. Za navedene otpise organ upravljanja je donio potrebne odluke.

Na ime troškova nafte je potrošeno 6.034.277 KM, što je više u odnosu na plan za 8,4%. Razlog za povećanje ovih troškova je porast cijene nafte. Troškovi su uređeni Pravilnikom o korištenju službenih automobila iz 1981. godine i drugim aktima Preduzeća. Uvidom u prezentiranu dokumentaciju, utvrđeno je da postoje **normativi za utrošak goriva, adekvatna kontrola o izdatom gorivu i potrošnji po pređenoj kilometraži po vozilu.**

Na ime PTT troškova potrošeno je ukupno 225.290 KM. Na osnovu Uputstva o pravu korištenja službenih mobilnih telefona, ograničeno je njihovo korištenje.

Troškovi reprezentacije, koji su također bili predmet naše revizije, su ostvareni u iznosu od 28.093 KM, a uređeni su Uputstvom o načinu korištenja i visini trošenja sredstava za reprezentaciju.

Za troškove koji prevazilaze planirane veličine uspostaviti kontrolu i dovesti ih u planirane okvire.

Ažurirati akte koji regulišu potrošnju goriva po vozilima.

5.4. Izbor dobavljača

Akta koja regulišu proces izbora najpovoljnijeg ponuđača u revidiranoj godini bili su: Pravilnik o postupku nabavke robe, usluga i ustupanja radova po posebnim metodama i Nabavka proizvoda, usluga, izbor dobavljača i kompletiranje faktura.

Preduzeće obavlja specifičnu djelatnost i ima proces nabavki koji je po kvantitetu i kompleksnosti nabavki vrlo zahtjevan.

Nabavke po osnovu investicija su se izvršavale putem različitih Komisija koje je imenovao Direktor Preduzeća.

Metodom uzorka pregledali smo poštivanje procedura kod slijedećih nabavki vezanih za investicije: nabavka autobusa u iznosu od 965.398, nabavka tramvaja u iznosu od 1.279.964 KM, nabavka trolejbusa u iznosu od 719.924 KM, investiciona ulaganja za nabavku i montažu nove elektroopreme u elektrovučnu podstanicu «Vrazova» u iznosu od 3.539.535 KM, rekonstrukcija objekta postanica «Vrazova» u iznosu od 120.124 KM, rekonstrukcija lakirnice u iznosu od 848.756 KM, nabavka mašina i uređaja za lakirnicu u iznosu od 912.394 KM, nabavka računarske opreme u iznosu od 54.419 KM i nabavka namještaja u iznosu od 7.521 KM.

Tim za reviziju na osnovu izvršenog pregleda konstatuje da je u dijelu izvršenih nabavki po osnovu investicija provodena procedura, ali ističemo nalaze koji pokazuju da nije bilo dosljedne primjene Uredbe o postupku nabavke robe, vršenja usluga i ustupanja radova. Kao primjere navodimo:

- nabavku namještaja, kompjutera i videonadzora u ukupnom iznosu od 63.126 KM, gdje nije primijenjen akt o kriterijima i bodovanju ponuđača. Uvidom u raspoloživu dokumentaciju ugovori su zaključeni sa ponuđačima sa najnižom cijenom bez procjene ponuda putem bodovne liste.

- nabavku 5 zglobnih autobusa u iznosu od 150.000 Eura, gdje nije prezentirana originalna ponuda. Zaključcima Upravnog odbora dato je zaduženje direktoru Preduzeća da u konačnim pregovorima pokuša smanjiti cijenu, ali tek nakon izvršenog izbora najpovoljnije ponude kako predviđa Uredba o postupku nabavke robe, vršenju usluga i ustupanja radova. Timu za reviziju je predočena kopija ponude na kojoj se vidi da je bilo izvršeno pregovaranje na nižu cijenu. Ne može se utvrditi kada je pregovaranje obavljeno odnosno da li je bilo poslije završetka rada Komisije za izbor najpovoljnijeg ponuđača
- nabavku 5 rabljenih autobusa u iznosu od 246.715 KM, gdje je timu za reviziju prezentirana dokumentacija na osnovu koje se ne može potvrditi da je provedena procedura u skladu sa Uredbom o postupku nabavke robe, vršenju usluga i ustupanja radova jer u Zapisniku o procjeni ponuda nije dato dovoljno pojašnjenja na osnovu kojih kriterija je izabran najpovoljniji ponuđač niti je prezentirana odgovarajuća popratna dokumentacija. Procedura je provedena u 2003. godini.
- nabavku rabljenih solo i zglobnih trojelbusa, gdje prijedlog Komisije za najpovoljnijeg ponuđača nije praćen bodovanjem po kriterijima iz javnog nadmetanja već je samo dato tekstualno obrazloženje za prijedlog najpovoljnijeg ponuđača. Procedura je provedena u 2003. godini.

Kod nabavki koje imaju karakter rashoda i izdataka, koje su izvršene putem javnog nadmetanja, formirana je Komisija za odabir najpovoljnijeg ponuđača sa zadatkom da izvrši izbor najpovoljnijeg ponuđača za 32 lota sa ukupno 162 grupe (grupe su sadržavale nekoliko podgrupa).

Metodom uzorka tim za reviziju je provjerio provedene procedure kod 11 lotova i zaključio slijedeće:

- U Komisiji koja je provela postupak nije bilo diplomiranih ekonomista neophodnih u dijelu sačinjavanja kriterija i bodovanja, što smatramo bitnim prilikom procjene ponuda. Po izjavi odgovornog lica, Komisija nije bila dovoljno obučena da izvrši ovako kompleksan posao.
- Komisija je sačinila interni akt o bodovanju po kome je cijena kao kriterij bila na četvrtom mjestu, čime je zanemaren princip ekonomičnosti pri odabiru ponuda, što je imalo za posljedicu da je kod ugovaranja nabavke rezervnih dijelova, iako je bodovanje izvršeno po utvrđenim kriterijima, ugovor dobio ponuđač sa dvostruko većom cijenom od najniže, jer su ostali kriteriji imali presudnu ulogu.
- Takođe smo uočili kod lota usluge - izrada metalnih dijelova da je u Zapisniku o izboru najpovoljnijih ponuđača iskazano da svi ponuđači imaju po osnovu kriterija cijena 0 bodova jer nisu ponudili ni 50% traženih artikala. Obzirom na navedeno trebalo je poništiti nadmetanje i raspisati tender za ponovnu nabavku.
- Uz zapisnike o procjeni ponuda priloženi su samo komparativni pregledi cijena kako bi se mogla potvrditi korektnost dodjele bodova po ovom osnovu, dok za ostale kriterije (isporuka, kvalitet, uslovi plaćanja, reference, dosadašnja saradnja sa Preduzećem) nije data popratna dokumentacija vezana za bodovanje, kojom bi se potvrdila ispravnost bodovanja.

Po izvršenom poslu Komisija je dostavila Izvještaj Upravnom odboru koji je donio odgovarajuće odluke i obavješteni su svi ponuđači. Bilo je upućeno 6 žalbi koje je prvostepeni organ ocijenio kao neosnovane. Napominjemo da je Odlukom Upravnog odbora po ovom javnom nadmetanju bilo poništeno 8 lotova (ukupno 36 grupa i 8 podgrupa) i do implementacije revizije ponovni postupak nije završen.

Kao posebnu slabost u izvršenju nabavki za navedena 32 lota ističemo neadekvatnu dinamiku koja je imala za posljedicu da provedenim tenderom nije obuhvaćena 2004. godina.

Tender je raspisan 04.03.2004. godine, a zbog niza navedenih problema objektivne i subjektivne prirode većina ugovora je zaključena krajem 2004. i početkom 2005. godine.

Zbog toga je nabavka u 2004. godini vršena na osnovu Ugovora iz 2003. godine, za koje su sačinjeni Aneksi Ugovora.

Obzirom na navedeno tim za reviziju je provjerio proceduru javnog nadmetanja u 2003. godini. Komisija imenovana od strane Direktora je izvršila proceduru nadmetanja i prilikom procjene

(navodeći u aktu da je jedini kriterij cijena) napravila kao prijedlog listu svih učesnika sa ponuđenim cijenama po redoslijedu od najniže ka najvećoj cijeni, što znači da precizno nije istakla koji je ponuđač bio najpovoljniji.

Na osnovu te liste potpisani su ugovori sa svim ponuđačima, čime je zanemaren princip kompetitivnosti, ekonomičnosti pa i transparentnosti, a ovakav način zaključivanja ugovora nije predviđen Uredbom o postupku nabavke robe, vršenja usluga i usupanja radova.

Na osnovu naprijed navedenog utvrđeno je da menadžment Preduzeća nije dovoljno aktivno učestvovao u implementaciji akata o nabavci, a posljedica toga je metod rada Komisije sa rezultatom koji nije efikasan i ekonomičan. Kontrola u Preduzeću je neophodna upravo zbog toga da se menadžment uvjeri da li se ostvaruju postavljeni ciljevi poslovanja, kako se provode usvojena akta, kakve rezultate daju, da li ta akta razumije osoblje koje će ih provoditi.

Menadžment mora na izvršenju ovog procesa koji je izuzetno značajan za Preduzeće uložiti znatan napor na organizaciji procedura nabavki, na transparentnijem implementiranju nabavki u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama i Zakonom o javnim preduzećima.

Treba donijeti odgovarajući interni akt, po kojem će biti izvršena procjena, napraviti plan nabavki i dosljedno pratiti dinamiku i zakonitost izvršenja svih aktivnosti procesa nabavki u cilju postizanja ekonomičnosti u interesu Preduzeća.

5.5. Zaštita imovine

5.5.1. Stalna sredstva

U finansijskim izvještajima sa 31.12.2004. godine Preduzeće je iskazalo sadašnju vrijednost stalnih sredstava u iznosu od 71.120.296 KM.

Promjene koje su se dešavale na stalnim sredstvima tokom revidirane godine prikazujemo slijedećin finansijskim pokazateljima:

u 000 KM

Opis	Nemater ulaganja	Zemlj ište	Građevi ne	Oprema	Invest. u toku	Sred. van upotreb e	Stanovi	Avansi	Ukupno
Stanje 01.01.2004	2.023	397	110.086	92.601	6.149	819	2.792	5.703	220.570
Povećanje tokom godine	134		1.267	8.365	11.316			8.275	29.357
Smanjenje tokom godine				-2.275	-9.632		-315	-6.843	-19.065
Stanje 31.12.2004.	2.157	397	111.353	98.691	7.833	819	2.477	7.135	230.862
Akumulirana amortizacija									
Stanje 01.01.2004.	1.700		87.628	63.881		475	689		154.373
Amortizacija za 2003.	128		1.726	5.758					7.612
Otuđenje,rashod				-2.166			-68		-2.234
Stanje 31.12.2004.	1.828		89.354	67.473		475	621		159.751
Neto knj.vrij.									
Stanje 31.12.2004.	329	397	21.999	31.218	7.833	344	1856	7.135	71.111
Stanje 31.12.2003.	323	397	22.459	28.720	6.149	344	2102	5.703	66.197

Uvidom u prezentiranu dokumentaciju, utvrđeno je da je ispoštovan Pravilnik o popisu sredstava i izvora sredstava. Centralna komisija je sačinila Elaborat o popisu koji je usvojen na sjednici Upravnog odbora i donesene su potrebne odluke.

Tim za reviziju je utvrdio da u Elaboratu Centralne popisne komisije ne postoji komparativni tabelarni pregled knjigovodstvenog stanja i stanja utvrđenog popisom.

Revizijom je provjerena usaglašenost popisanog stanja sa značajnijim pozicijama iskazanih u bilansu stanja i utvrđeno je da nema odstupanja.

Međutim utvrdili smo da nisu Elaboratom o popisu obuhvaćene sve pozicije iskazane u bilansu stanja kao što su: osnivački izdaci, prava na tuđim stalnim sredstvima, prava na korištenje softwera, zemljište i šume.

Prema Elaboratu o popisu i odlukama Upravnog odbora izvršeno je knjigovodstveno evidentiranje.

Prema Odluci Upravnog odbora iz 2001. godine, primjenjivao se linearni metod amortizacije i to u visini od 75 % od propisanih stopa objavljenih u Nomenklaturi sredstava za amortizaciju, što je u skladu sa propisima iz oblasti računovodstva. Pošto slijedi primjena međunarodnih računovodstvenih standarda i obračun amortizacije po punim stopama, to znači da će Preduzeće imati veće troškove poslovanja po ovom osnovu, o čemu je potrebno imati informaciju.

Obračunata amortizacija za 2004. godinu je iznosila 7.612.083 KM i u odnosu na plan je manja za 2,76 %.

Prosječna ukupna starost svih vozila u Preduzeću je 15 godina i 8 mjeseci.

Na poziciji osnivačkih izdataka-izdaci za investiciono-tehničku dokumentaciju evidentiran je iznos od 75.000 KM, a odnosi se na izradu Studije o funkcionisanju Preduzeća i iznos od 24.000 KM koji se također odnosi na projekt restrukturiranja u okviru moguće privatizacije.

Navedeni izdaci su evidentirani suprotno računovodstvenim standardima FBiH odnosno nastali troškovi nisu u funkciji osnivačkih izdataka, budući da su nastali nakon dana dobivanja rješenja o registraciji Preduzeća.

Uvidom u raspoloživu dokumentaciju, utvrđeno je da se na poziciji sredstava van upotrebe nalaze autobusi ukupne nabavne vrijednosti 818.583 KM. Dio navedenih autobusa nabavne vrijednosti 430.842 KM je evidentiran na poziciji sredstava van upotrebe prema Odluci Upravnog odbora i Elaborata o popisu za 2000. godinu. Riječ je o donaciji plinskih autobusa trenutno neupotrebljivih, a za koje ne postoje procjena menadžmenta o stavljanju u upotrebu ili eventualnog rashodovanja.

Prema izjavi odgovorne osobe procjena imovine nije vršena. Preduzeće se nije obraćalo resornom Ministarstvu da se odobri procjena imovine Preduzeća. Razlozi za neophodnost procjene bili su: registracija vrijednosti kapitala i uticaj stalnih gubitaka u poslovanju, a stalna sredstva su evidentirana bez validne procjene i dokumentacije.

Izvršiti popisivanje svih pozicija, usklađivanje stanja po popisu i knjigovodstvenog stanja i izvijestavati na način kako je to propisano Zakonom o računovodstvu.

Razmotriti realnost iskazane imovine i u skladu sa tim i RS FBiH izvršiti procjenu imovine.

Izvršiti korekciju evidentiranja nastalih izdataka evidentiranih na poziciji osnivačkih izdataka u tekućoj godini.

Izvršiti analizu sredstava van upotrebe i donijeti odgovarajuću odluku o daljem tretmanu i u skladu s tim poduzeti aktivnosti.

5.5.2. Potraživanja

Ukupna potraživanja sa 01.01.2004. godine iznosila su 5.080.587 KM, a sa 31.12.2004. godine 4.265.079 KM . Potraživanja bilježe pad za 16,05%.

Starosna struktura potraživanja od kupaca na dan 31.12.2004. godine po osnovu svih vidova usluga koje pruža Preduzeće prema dospjeću naplate:

Ročnost	Iznos u KM
do 90 dana	924.933,71
do 180 dana	164.995.16
do 360 dana	127.260,59
preko godinu dana	2.748.359,26
Ukupna dugovanja	3.965.548,72
Naplaćeno unaprijed	1.361.541.22
U K U P N O.	2.604.007,50

Navedeni iznos potraživanja se odnosi na dužnike iz ranijeg perioda koji su utuženi, dobijene su presude ali nisu realizovane. Najznačajniji iznos potraživanja čine: Prvi Sarajevski Korpus (1.896.617 KM), Alhos (97.724 KM), Šipad (77.957 KM), Zajednička komanda Vojske Federacije BiH (89.201 KM). Nije vršena ispravka potraživanja starijih od godinu dana, a otpis potraživanja se vrši samo na osnovu presude nadležnog Suda.

Tokom 2004. godine nije vršen prijenos potraživanja na sumnjiva i sporna, a cijela oblast nije regulisana internim Pravilnikom o računovodstvu i računovodstvenim politikama.

Prema računovodstvenim standardima potraživanja se mogu smatrati sumnjivim i spornim već nakon isteka ugovorenog roka naplate, bilo da kupac nije u mogućnosti platiti ili da plaćanje uslovljava ili osporava zbog nekih drugih razloga, a za priznavanje istih nije dovoljna njihova osnovanost nego i izvjesnost pritjecanja ekonomskih koristi – naplate.

Na poziciji sumnjivih i spornih potraživanja evidentiran je iznos 467.722 KM koji se odnosi na utuženo potraživanje od zaposlenika Preduzeća i dobavljača zbog krivičnog djela zloupotrebe iz 2000. godine. Protiv navedenih podnesena je prijava nadležnom MUP-u u 2002. godini.

Po godišnjem obračunu izvršen je otpis potraživanja za stambeni kredit zaposleniku u iznosu od 2.100 KM.

Revizijom je utvrđeno da nije vršena procjena izvjesnosti naplate potraživanja.

Doraditi Pravilnik o računovodstvu i računovodstvenim politikama uključujući politiku prijenosa na sumnjiva i sporna potraživanja i otpisa u skladu sa računovodstvenim standardima..

Posebnu pažnju posvetiti rješavanju problema naplate i napraviti procjenu izvjesnosti naplate potraživanja imajući u vidu pritjecanje ekonomskih koristi u Preduzeće.

5.5.3. Obaveze

Obaveze na 01.01.2004. godine su u bilansu stanja iznosile 19.561.590 KM, a sa 31.12.2004. godine 34.658.544 KM i veće su za 15.096.954 ili 77,2%.

Struktura obaveza je slijedeća:

- Dugoročni krediti:	17.195.040 KM
- Dugoročna razgraničenja i rezervisanja	13.500 KM
- Odgođeni prihod	5.588.500 KM
- Kratkoročni krediti	1.429.801 KM
- Obaveze prema dobavljačima	7.280.476 KM
- Obaveze za poreze	107.150 KM
- Obaveze prema zaposlenim	1.273.728 KM
- Ostale obaveze	1.170.235 KM
- Kratkoročna razgraničenja i rezervisanja	536.605 KM
- Obaveze iz komisionih i konsignacionih poslova	63.510 KM

Najznačajniji porast obaveza iskazan je za obaveze po dugoročnim kreditima za investicije koji su podignuti u 2004. godini.

Dugoročne krediti predstavljaju obaveze kako slijedi:

Davalac kredita	Namjena	Stanje	Kam. stopa
Central profit banka	Kupovina 10 minibusa	356.066	LIBOR+1,5%
Erste banka	Rekonstrukcija EVP Vrazova	2.145.036	EURIBOR+2,9%
Reiffesien banka	Remont tramvaja, sanacija tramvajske pruge	5.236.269	EURIBOR+4%
Reiffesien banka	Lakirnica	172.484	EURIBOR+4%
Reiffesien banka	Sanacija tramvajske pruge i prelaza	3.142.041	EURIBOR+4%
Univerzal banka	Nabavka trolejbusa	302.500	9%
UPI banka	Nabavka minibusa	190.000	EURIBOR+4%
UPI banka	Nabavka minibusa	764.474	EURIBOR+3%
Reiffesien banka	Za modernizaciju tramvaja i prugu	4.886.170	EURIBOR+4%
	Ukupno	17.195.039	

Od ostalih obaveza ističemo značajan iznos obaveza prema dobavljačima koje su porasle sa početka godine od 3.729.341 KM na dan 31.12.2004. godine na 7.280.476 KM. Prezentiran je dio potvrđenja koji su postignuti sa dobavljačima kojima se duguju značajniji iznosi.

Dio kratkoročnih obaveza je evidentiran na osnovu ugovora o nabavci, prema kome je dobavljač odobrio obročno plaćanje Preduzeću.

U sklopu ovog segmenta ističemo da Preduzeće ima oročenih sredstava kod banaka u iznosu od 2.300.000 KM. Sredstva su oročena kako slijedi:

ABS Banka	400.000 KM	4%
Union Banka	900.000 KM	4,5%
Vakufska banka	300.000 KM	4%
Vakufska banka	700.000 KM	5%

Na navedene sredstva se obračunava znatno niža aktivna kamatna stopa za Preduzeće u odnosu na podignute kredite, te obzirom na navedenu zaduženost Preduzeće treba napraviti adekvatnu dinamiku otplate obaveza koristeći oročena sredstva u cilju smanjenja kamata kao rashoda.

Unaprijed naplaćeni odloženi prihodi odnose se najvećim dijelom na dugoročno odložene prihode po osnovu donacija u iznosu od 5.588.500 KM. Evidentiranje je izvršeno u skladu sa RS FBiH 20. Iznos dugovanja za poreze ukazuje da Preduzeće redovno izmiruje svoje obaveze.

Stvoriti uslove za otplatu kredita uz podršku Kantona i napraviti dinamiku otplate kredita na najracionalniji način koristeći i oročena sredstva na računima.

Prije zaduživanja kreditom napraviti finansijsku konstrukciju zatvaranja kredita.

5.5.4. Gubitak

Akumulirani gubitak iz ranijih godina iznosi 17.891.327 KM, a odnosi se na period od 2002. - 31.12.2004. godine i koji nije pokriven u skladu sa članom 32. Zakona o računovodstvu.

Ostvareni gubitak po godinama:

• Gubitak za 2002. godinu	3.992.481 KM
• Gubitak za 2003. godinu	6.369.789 KM
• Gubitak za 2004. godinu	7.746.595 KM
<u>Ukupno</u>	<u>18.108.865 KM</u>

Razlika u odnosu na akumulirani gubitak je dobit u iznosu 217.537 KM iz 1999. godine. I pored upućenih zahtjeva osnivaču, gubitak nije efektivno pokriven jer Osnivač nije donosio odluke o načinu pokrivanja gubitka.

U prethodnom periodu je izvršeno pokrivanje gubitka za 2000. godinu u iznosu od 2.885.792 KM i pokrivanje gubitka za 2001. godinu u iznosu od 2.590.274 KM na teret upisanog kapitala. Pokrivanje je izvršeno bez Odluke osnivača što je u suprotnosti sa Statutom Preduzeća.

Obzirom na postojeći trend iskazivanja gubitaka u značajnom iznosu kao i iznos kumulativnog gubitka ukazujemo na ugrožavanje stalnosti poslovanja Preduzeća i pored iskazanih revalorizacionih rezervi u iznosu od 7,07 miliona KM.

Izvršiti pokrivanje gubitka u skladu sa Zakonom o računovodstvu uz saglasnost osnivača.

Uz saradnju sa osnivačem, poduzeti mjere kako bi se zaustavio trend negativnog finansijskog rezultata.

6. INTERNA KONTROLA

Preduzeće je tokom 2004. godine donijelo procedure u cilju certificiranja sistema upravljanja kvalitetom po ISO 9001:2000.

Integrirani sistem se sastoji od normativnih akata, vezanih za 30 procesa upravljanja, u okviru kojih su propisane procedura i uputstava (pravila). Procesi su fokusirani na podizanje kvaliteta usluga prevoza i efikasnosti poslovanja Preduzeća.

Uspostavljeni sistem daje pretpostavku za uspješno upravljanje internim i eksternim dokumentima.

Predviđeno je tokom 2005. godine djelovanje internog audita (provjere) u skladu sa Procedurom za interni audit, koji je pretežno orijentisan na formalnu, a ne suštinsku stranu procedure.

Međutim revizijom je utvrđeno da je dio akata kojim se uređuje oblast vođenja računovodstva, planiranja, finansija datira od prije nekoliko godina i imajući u vidu pozitivne zakonske propise ova akta nisu ažurirana.

Kao primjer nedostatka interne kontrole navodimo da se prije ovjere rukovodioca komercijalne službe primljenih faktura odgovorni referent ne ovjerava potpisom potpunost dokumentacije i formalnu i suštinsku kontolu.

Postoje određeni vidovi stalne kontrole naročito u dijelu marketinga, prodaje karata i blagajne (u oblasti izuzetno važnoj za Preduzeće), ali smatramo da bi stalni oblici kontrole u svim sektorima i službama (finansijsko računovodstvenoj, pravnoj, investicije, tehnička služba i održavanje) smanjili rizike poslovanja.

Prema novčanom toku iskazano je povećanje gotovine u iznosu od 655.977 KM. Postoje izvještaji o kontrolama putem uvida u trenutno stanje karata i gotovine (skontracija).

Revizijom je utvrđeno da ne postoji sistemski pristup internoj reviziji koja bi na osnovu procjene rizika poslovanja (naročito u oblasti nabavki, obračuna plaća i naknada, ugovaranja, izmirenja obaveza, usklađivanje statusa Preduzeća i akata) i permanentne analize poslovanja, bila značajna podrška menadžmentu u uspješnom nadzoru i upravljanju Preduzećem.

Kroz procesnu organizaciju unaprijediti postojeći sistem interne kontrole, uskladiti akta sa pozitivnim propisima u oblasti računovodstva i finansija i u skladu sa Zakonom o javnim preduzećima ustrojiti interni nadzor.

7. IT SISTEM

IT sistem Preduzeća čini više lokalnih računarskih mreža, raspoređenih na više lokacija, međusobno povezanih (bežično ili optičkim kablom), u kojima se kao podrška poslovnim procesima koji se odvijaju u Preduzeću u izvršavaju (razvijena različitim softverima) različita aplikativna rješenja.

Sistem ne obezbjeđuje automatski prijenos naloga iz knjigovodstvenih analitika u računovodstvenu sintetiku glavne knjige.

Sistem automatizovanog poništavanja karata je implementiran samo u tramvajima, a ne i u ostalim vozilima Preduzeća, što predstavlja manje od 30% od planiranog.

Dio poslovnih procesa koji se odvija na šalterima (prodaja mjesečnih kupona), nije adekvatno informatički podržan.

Postojeća organizacijska struktura IT sektora ne obezbjeđuje strateški princip da se informacija obrađuje na mjestu na kome i nastaje (naknadni unos pripremljenih dokumenata po organizacionim dijelovima, od strane zaposlenika IT sektora). Podjelom nadležnosti i odgovornosti, kao i edukacijom krajnjih korisnika se mogu prevazići moguće teškoće kod implementacije novih rješenja.

Smatramo da bi primjena novih tehnologija za podršku poslovnim procesima, a neka od rješenja su nam prezentirana u Grasu (magnetne kartice), obezbjedila viši nivo kontrole i uspješnije poslovanje.

Tim za reviziju ističe da IT sektor nije u dovoljnoj mjeri poslovna podrška menadžmentu u procesu donošenja poslovnih odluka, planiranja i izvještavanja.

Ojačati funkciju IT sektora u cilju da se menadžmentu obezbjede kvalitetne poslovne informacije potrebne za odlučivanje i uspješnije poslovanje.

Preporučujemo, u skladu sa finansijskim mogućnostima, dogradnju IT sistema u svim slojevima, primjenom novih tehnoloških dostignuća u cilju izgradnje integralnog IT sistema koji će obezbijediti adekvatnu podršku poslovnim procesima u Preduzeću.

8. KOMENTAR

U ostavljenom roku KJKP «Gradski saobraćaj» Sarajevo se očitovao aktom broj 01-90/2005 od 08.08.2005. godine na Nacrt Izvještaja o reviziji finansijskih izvještaja za 2004. godinu.

U navedenom aktu su data obrazloženja za pojedine nalaze navedene u revizorskom Izvještaju i dostavljen je pregled dinamike plana troškova Preduzeća za 2004. godinu po mjesecima bez iskazanih troškova usluga.

Ne možemo se složiti sa datim obrazloženjem koje se odnosi na nepotpunost Ugovora o radu u dijelu utvrđivanja osnovne plaće.

Ne možemo prihvatiti obrazloženje vezano za uknjižavanje izdataka za investiciono tehničku dokumentaciju. Menadžment treba razmotriti mogućnost pritjecanja ekonomske koristi u budućem periodu iz navedene dokumentacije i ukoliko je ona izvjesna tada bi predstavljala nematerijalno pravo u skladu sa RS FBiH 38.

Što se tiče nalaza vezanog za procjenu imovine Preduzeća, navedeno je da slijede organizacione promjene i preregistracija, te će se primjenom međunarodnih računovodstvenih standarda stvoriti uslovi za realizaciju procjene.

Viši revizor:

Ismeta Junuzović

Tim za reviziju:

Nedžad Redžep
Dijana Šutalo